

одним из самых сложных вопросов исследования проблем финансирования проектов в рамках государственно-частного партнерства в Украине. Необходимость оценки объемов финансирования определенных инфраструктурных секторов и определения эффективности использования финансовых ресурсов требует унифицированного подхода. Целью данной статьи является обобщение теоретических положений определения сущности инфраструктуры и ее классификации. Основная проблема заключается в различных подходах между отечественными и зарубежными учеными при определении инфраструктуры, что приводит к необходимости поиска точек соприкосновения. Анализ инфраструктурных проектов будет проводиться согласно методологии Всемирного банка, которая выделяется первичный сектор (the primary sector), включающий четыре инфраструктурные сегмента (infrastructure sectors), которые предоставляют основные инфраструктурные услуги для общества: энергетика, транспорт, телекоммуникации и водоснабжения.

Ключевые слова: методология, первичный сектор, инфраструктура, инфраструктурные сектора, государственно-частное партнерство

Tkachenko I.S., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Academy of Labour, Social Relations and Tourism.

PPP project financing: methodological approaches to defining the essence and basic infrastructure facilities. The article focuses on finding specific features of infrastructure. Definition of infrastructure is one of the most difficult issues of financing PPP projects in Ukraine. There is an urgent need to assess the amount of financing certain infrastructure sectors and determining the efficiency of the use of financial resources which require a unified approach. The purpose of this article is to summarize the theoretical definitions of the essence of the provisions of infrastructure and its classification. The main problem lies in different approaches between domestic and foreign scholars in determining the infrastructure that leads to the need of finding a common ground. Analysis of infrastructure projects will be carried out according to the methodology of the World Bank, which is allocated in the primary sector, comprising four infrastructure segments, which provide the basic infrastructure services to society: energy, transport, telecommunications and water supply.

Key words: methodology, the primary sector, infrastructure, infrastructure sectors, public-private partnership

УДК 364.35:33.021.8](477)(045)

Туголуков С.І.,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та кредиту
АПСВТ ФПУ,

Щодо впровадження другого рівня пенсійної системи України та ризику його функціонування

У статті аналізуються ризики запровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи, обґрунтовується необхідність подальшого реформування сутнісних аспектів солідарного рівня та інфраструктури фондового ринку як необхідних умов для успішного функціонування Накопичувального фонду. Подальше реформування пенсійної системи має враховувати стратегічні помилки початкового етапу трансформації, до яких відноситься тотальна недовіра до владних інституцій, спровокованих передовсім численністю спеціальних пенсійних законів, складністю в їх розумінні і застосуванні, великим розривом між мінімальними і максимальними пенсіями у солідарній системі.

Ключові слова: пенсійна система, Накопичувальний фонд, активи накопичувальної пенсійної системи, фінансові ризики, знецінення накопичень, інфляція, реформування.

Вступ. У сучасному світі реформування пенсійної системи належить до пріоритетних напрямів соціально-економічної політики. Мінливість економічного середовища, демографічне старіння населення, поступове збільшення тривалості навчання і, відповідно, пізніший вік виходу на ринок праці зумовлюють постійну актуальність пенсійної реформи. При цьому пенсійна політика потребує постійного коригування не лише з огляду на поточну ситуацію, а й з урахуванням довгострокової перспективи.

Прийняття Законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення» започаткувало пенсійну реформу, покликану зменшити загострення сучасних суперечностей у цій сфері, забезпечити підвищення пенсій особам похилого віку, поновити зв'язок розмірів пенсій із заробітком, а також сприяти економічному зростанню. Проте, період економічного піднесення в Україні

супроводжувався загостренням боротьби між різними політичними угрупованнями. Це призвело до сплеску популізму в боротьбі за голоси виборців та гальмування пенсійної реформи. Фінансово — економічна криза різко загострила проблему незбалансованості державних фінансів, у тому числі, дефіцитів державного та пенсійного бюджетів, привівши до необхідності пошуку шляхів подальшого реформування пенсійної системи країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам функціонування сучасної пенсійної системи України, перспектив її подальшого розвитку, приділяється багато уваги. Серед провідних вітчизняних фахівців та науковців цією проблемою займаються Демчук Л.А., Денісова О.В., Жаліло Я.А., Коваль О.П., Костенко Р.О., Кудін В.А., Лібанова Е.М., Присяжнюк Т.І., Ткаченко Л.Г., Харазішвілі Ю.М. та інші.

Аналіз останніх публікацій свідчить, що фахівці з пенсійної проблематики фактично одностайні у необхідності негайного та кардинального реформування пенсійної системи України. Наприклад, Коваль О.П. докладно обґрунтовує, що сучасний стан пенсійної системи є чинником виникнення загроз економічній безпеці не тільки і не стільки у соціальній, а й у фінансовій сфері держави, тому необхідність подальшого реформування не підлягає сумніву [3, С.39]. Одним з пріоритетних напрямів пенсійного реформування вважається впровадження загальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи (II рівень). Але останнім часом предметом дискусії дедалі частіше стає власне необхідність цього кроку як такого. Зрушення експертної думки від ентузіазму до скептицизму щодо системи II рівня пов'язане переважно з наслідками впливу на світові пенсійні системи фінансової кризи 2008 року.

Незважаючи на значну увагу фахівців і науковців до пенсійної проблематики, внаслідок її багатоглибини чимало актуальних питань щодо природи, механізмів дії та глобальних наслідків пенсійних реформ і досі залишаються невирішеними.

Мета статті полягає у з'ясуванні основних ризиків функціонування другого рівня пенсійної системи в Україні та обґрунтуванні доцільності його впровадження, окремих напрямів підвищення ефективності діючої пенсійної системи.

Виклад основного матеріалу. Як показує досвід функціонування пенсійних систем у розвинених і ряді країн, що розвиваються, ідеальних пенсійних систем не існує. Навіть у благополучній Великобританії, за даними Eurostat, 24% пенсіонерів живуть за межею бідності [6].

В принципі, ефективне функціонування пенсійних систем, як однорівневих — лише солідарний рівень, так і багаторівневих, з обов'язковою та/або добровільною накопичувальною складовою, можливо тільки за наявності кількох умов: позитивної демографічної динаміки, економічного зростання та низького, що наближається до природного, рівня безробіття. Проте, в сучасних умовах негативного демографічного тренду, характерного для розвинених і багатьох країн, що розвиваються, в тому числі і для України, та нестабільної політичної і економічної складових нарастають ризики невиконання пенсійними системами своєї основної функції — соціального захисту осіб похилого віку [1, ст.46].

У період економічного піднесення в Україні не були зроблені ефективні кроки в напрямку модернізації пенсійної системи, що призвело до розбалансування та хронічного дефіциту Пенсійного фонду (солідарна складова — I рівень). Система недержавного пенсійного забезпечення (III рівень) на сьогоднішній день не виконує притаманних їй функцій щодо залучення довгого інвестиційного ресурсу для потреб вітчизняної економіки та не є дієвим засобом забезпечення гідної старості громадян. Одним з кроків у напрямку вдосконалення сучасної системи є впровадження загальнообов'язкового Накопичувального фонду (II рівень). Але система II рівня є більш вразлива перед фінансовими кризами. Хоча існує й інша точка зору, яка акцентує увагу на тому, що дефіцит бюджету II рівня взагалі неможливий, а накопичувальна система абсолютно не підвладна дії будь-яких фінансових криз [8].

На наш погляд, якщо в накопичувальній системі відсутні зобов'язання щодо фіксованих пенсійних виплат у разі досягнення платниками встановленого пенсійного віку, то дійсно, дефіцит неможливий, але можливе різке зниження суми виплат порівняно з очікуваним. Потенційно, ця сума може наближатися до нуля.

До речі, стратегічною помилкою у процесі реформування пенсійної системи України (якщо ми розглядаємо реальні кроки, а не пропагандистські гасла) є намагання знизити рівень дефіциту Пенсійного фонду, а не відновлення соціальної справедливості. Тому реформа звелася до деяких кроків косметичного характеру, не зачіпаючи сутнісних аспектів функціонування, і як наслідок, не отримала підтримку суспільства (мається на увазі

зниження рівня тіньової заробітної плати, легалізація доходів). Теж саме можна сказати про необхідність впровадження II рівня. Точка зору, згідно з якою накопичувальна система абсолютно не підвладна дії будь-яких фінансових криз є вірною, якщо ми розглядаємо накопичувальну систему в першу чергу як додатковий, відносно дешевий, інвестиційний ресурс держави. Але, якщо на перше місце поставити інтереси майбутнього пенсіонера, то в ефективності функціонування накопичувальної системи акцент зміститься з інвестиційної складової на здатність збереження реальної купівельної спроможності заощаджень учасників системи, а в ідеалі, — їх примноження, що, безумовно неможливо без інвестицій. Інвестиційна політика повинна виходити з інтересів майбутніх пенсіонерів. З їхньої точки зору часткова або повна втрата власних заощаджень буде еквівалентна банкрутству інституту даної послуги. В умовах спостережуваного, вкрай низького рівня довіри до владних і державних структур країни, навряд чи можна розраховувати на підтримку суспільства у впровадженні II рівня, якщо збереження коштів не буде якимось чином гарантовано (із значним рівнем довіри суспільства до такої гарантії).

Фінансові ризики у контексті функціонування накопичувальної складової пенсійної системи — це ризики отримання збитків страхувальником внаслідок невиконання (неналежного виконання) своїх зобов'язань перед контрагентом або внаслідок невиконання (неналежного виконання) контрагентом його зобов'язань перед страхувальником відповідно до договору, укладеного між ними, а також отримання збитків страхувальником внаслідок несприятливих макроекономічних факторів, які вплинули на відносини сторін за договором [7].

До основних зовнішніх ризиків функціонування обов'язкової накопичувальної системи можна віднести передусім ризик знецінення накопичень учасників унаслідок інфляції. Безумовно, за останні п'ять років індекс споживчих цін (індекс інфляції), що характеризує інфляційні процеси у країні зменшився з 122,3 у 2008 р. до 104,6 у 2011р. та 99,8 у 2012 р., що вже характеризується як початок дефляції. У першій половині 2013 року фактичних інфляційних процесів також не спостерігалось. Але, з одного боку, необхідно відмітити недосконалість фіксованого споживчого набору товарів і послуг найбільш представницьких і важливих для споживання домогосподарств, виходячи з якого розраховується цей індекс, а з іншого — проаналізувати динаміку інфляції з 2001 року наростаючим підсумком, що дасть змогу вирахувати підсумковий індекс інфляції, який склав 288,4%, або 24% річних [4]. Через недбалу урядову політику, коли рівень інфляції перевищує 5 — 8%, заощадження знецінюються настільки швидко, що сам процес їхнього накопичення втрачає сенс. Навіть якщо припустити, що у подальшому можна буде розраховувати на «приємний» рівень у 3 — 5% річних, існує інша складова, яка може звести нанівець усі прогнози. Це — валютний курс, коливання якого безпосередньо відображаються на динаміці споживчого ринку України. Його штучне утримання призвело до різкого скорочення міжнародних резервів з 34 576,4 млн. дол. на кінець 2010 р. до 24 546,19 млн. дол. на кінець 2012 р. Станом на 30 червня 2013 р. міжнародні резерви ще скоротилися і склали 23 245,18 млн. дол. [5]. Таким чином, ці тенденції не дозволяють навіть у середньостроковій перспективі на 3 — 5 років сподіватися на прийнятну для функціонування загальнообов'язкового Накопичувального фонду інфляційну динаміку.

Характерною особливістю сучасного стану України є низька якість управлінських рішень усіх гілок влади. Навряд чи впровадження обов'язкової накопичувальної системи буде виключенням з цього правила. А тому функціонування на рівні держави Накопичувального фонду може бути схильне до адміністративних ризиків, тобто до ризиків неналежного управління. Ризики неналежного управління можна теоретично розділити на несвідомі та свідомі, які з практичної точки зору важко чітко розрізнити, а відтак і запобігти їх негативному впливу. До них можна віднести розміщення коштів у боргові активи за неринковими ставками, купівля активу за дуже високими або продаж за дуже низькими цінами, ризик втрати пенсійних активів унаслідок дій контрагентів за угодами, наприклад, непоставка активу на умовах передплати чи навпаки, банкрутство банку, в якому розміщено депозит, комп'ютерне шахрайство тощо. Вихід на фондовий ринок такої потужної структури з прогнозованими вхідними грошовими потоками може привести до зговору між окремими його суб'єктами, посилення спекулятивної складової та виникнення так званих фінансових «мільних бульбашок». Неналежне управління, зі свого боку, може привести до зменшення і втрат частки пенсійних накопичень та викликати посилення соціальної напруги, подальшу маргіналізацію значної частки населення.

Іншим різновидом адміністративних ризиків є адміністративно-законодавчі ризики, які виникають у випадку реалізації незапланованих адміністративних обмежень діяльності суб'єктів ринку, а також змін у законодавстві, особливо у податкової сфері. Ці зміни дуже поширені в Україні та мають істотний вплив на результати фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

До основних внутрішніх ризиків функціонування II рівня можна віднести ризик недостатності накопичень – тобто особистий ризик людини (учасника накопичувальної системи), яка не спромоглася накопичити достатній обсяг коштів з індивідуальних причин: низький рівень заробітної плати, недостатньо тривалий трудовий стаж тощо. Якщо прийняти до уваги сучасний середній рівень заробітної плати у 3380 грн. (червень 2013 р.), то стає проблематичним накопичення необхідної суми на індивідуальному накопичувальному рахунку навіть за умов 25-річного страхового стажу при передбачуваних законодавством нормативах відрахувань. До того ж значна частина робітників одержує офіційну заробітну плату нижче цього рівня.

Тому, за умови низької ефективності інвестування, може скластися парадоксальна ситуація, коли пенсіонери – учасники лише солідарної системи будуть отримувати більшу пенсію, ніж учасники солідарного і накопичувального рівнів, при однакових страхових відрахуваннях та стажу, у зв'язку з тим, що відповідно до чинного законодавства за період участі тільки у солідарній системі величина оцінки одного року страхового стажу складає 1,35%, а у солідарній і накопичувальній системах пенсійного страхування – 1,08%. Тобто ця різниця повинна як мінімум покриватися інвестиційним доходом.

Теоретично, сучасні економісти розглядають фінансові ресурси накопичувальної пенсійної системи як: ефективно джерело довгострокових, відносно дешевих і прогнозованих фінансових ресурсів для розвитку економіки; потужний фінансовий стимул зростання ВВП, зниження рівня безробіття та росту заробітних плат, що у свою чергу призведе до збільшення доходної частини державного бюджету та Пенсійного фонду. Однак, при цьому, ринок не може приймати до уваги цільове використання коштів накопичувальної пенсійної системи.

У результаті інституційного розвитку фінансової системи, традиційних і нових фінансових інструментів, механізмів інвестування, відбулося істотне відокремлення фінансової сфери від реального сектору економіки, тобто отримало розвиток явище, коли в результаті кредитних, валютних і фінансових операцій гроші «прирастають», не проходячи через сфери виробництва. До того ж, у сучасних умовах практичного існування держави, ймовірно значна частка фінансових ресурсів Накопичувального фонду виявиться конвертованою у державні облігації (ОВДП), які імітуються для покриття дефіциту державного бюджету. З одного боку, ці гроші переважно використовуються для поточних потреб держави і не є прямим інвестиційним ресурсом економічного розвитку, з іншого – обслуговування ОВДП є функцією державного бюджету. Тому зниження боргового навантаження на бюджет за допомогою впровадження накопичувальної системи, на наш погляд, є досить проблематичним.

Переважна більшість пенсійних коштів у накопичувальній системі, безумовно, триматиметься у цінних паперах. Проте в період фінансової кризи або протягом деякого часу після неї виникає додатковий ризик втрати значної частки пенсійних накопичень внаслідок швидкого зниження вартості фондових активів. Тому, при співставних параметрах участі у II рівні пенсійної системи, учасники, у яких настання пенсійного віку припадає на кризовий або післякризовий період, будуть отримувати пенсії меншого розміру, ніж особи, які вийшли на пенсію до кризи.

Активи Накопичувального фонду повинні бути представлені ліквідними, надійними та дохідними складовими. При цьому надійність коштів навіть на поточних рахунках українських фінансових інститутів (ІСІ, страхових компаній, НПФ тощо) у банках під час банківських криз суттєво знижується, а дохідність цих активів – відносно невисока або важко прогнозована (у випадку зберігання їх у іноземній валюті). Але й строкові депозитні вкладення не завжди показують реальну дохідність. Наприклад, у передкризовий період 2006 – 2008 рр. середньорічні ставки за дрібними депозитами населення коливалися близько 13 – 15%, а за великими середньостроковими вкладеннями юридичних осіб – ще менше, що було нижче офіційно встановленого рівня інфляції.

Особливості інфляційних процесів в Україні та системні ризики, притаманні українській фінансовій системі, ускладнюють інвестування та адміністрування депозитних вкладень.

Ринкова вартість цінних паперів в Україні може бути невизначеною та надто волатильною. Крім того, цінні папери вітчизняних емітентів характеризуються недостатньою ліквідністю.

Взагалі, якщо індивідуальні інвестори швидше належать до частини спекулятивно налаштованих учасників національного фондового ринку, то переважна більшість інституціональних інвесторів зацікавлена у прогнозованості цінової динаміки, надійності фінансових інструментів. Тому кількість інструментів, серед яких доцільно обирати об'єкти інвестування, на сьогодні доволі обмежена. З одного боку — нормативними вимогами, з іншого — реаліями функціонування фондового ринку України.

Основною вадою акцій українських емітентів є надмірна волатильність. І цей фактор не компенсує навіть надвисока «дохідність» національного ринку акцій, яку можна оцінити за допомогою фондових індексів, тим більше, що висока дохідність періодично змінюється на таку ж високу збитковість. Волатильність фондових індексів є дуже високою не тільки протягом значних проміжків часу (коливання становлять до 60% за місяць), а й протягом дня. Така волатильність абсолютно неприйнятна для функціонування Накопичувального пенсійного фонду.

Також певні сумніви викликає структура індексних кошиків українських фондових індексів. У складі емітентів, які використовуються для розрахунку національних фондових індексів, переважають підприємства, створені ще за часів Радянського Союзу — промислові гіганти і нечисленні банки. Підприємств, утворених у процесі становлення ринкової економіки, практично немає. Такі підприємства віддають перевагу іноземним фондовим біржам, де залучають ресурси за допомогою IPO.

В українських реаліях незначні потужності та низька ліквідність фондового ринку часто стають на заваді оперативній реалізації великого пакету цінних паперів з портфелю страхових компаній, інших інституціональних інвесторів, що, безумовно, також буде стримувати ефективне функціонування Накопичувального фонду. У цьому ж напрямку діє практична неможливість достовірно оцінити не тільки прогнозу (хоча б на тиждень), а навіть поточну вартість українських акцій, а щоденна волатильність не дає змоги швидко зреагувати на коливання ринку та мінімізувати потенційні збитки. Це свідчить про вкрай низький рівень ефективності біржового ринку (або навіть її відсутність) у частині виконання ним макроекономічної функції визначення справедливої вартості. За таких значних коливань ринок фактично не в змозі визначитися стосовно того, яка ж достовірна ринкова вартість фінансових інструментів. До того ж, український вторинний ринок цінних паперів практично не постачає фінансові ресурси у реальний сектор економіки, а тому не може бути реальним потужним джерелом економічного піднесення.

Інша річ — первісне розміщення недержавних облігаційних позик. Протягом 2001–2008 рр. облігації підприємств були чи не найпопулярнішими фінансовими інструментами в Україні — як для емітентів, так і для інвесторів. Фінансові результати підприємств стабільно зростали, банки та ретейлери застосовували агресивну політику зростання філійної мережі. Оскільки дефолтів практично не було, то облігації стали найзручнішим елементом залучення коштів: їх частка у загальному обсязі коштів, залучених шляхом первинного розміщення цінних паперів, у 2007 році сягнула 33,4%.

На біржовому ринку популярність облігацій була ще вищою: протягом 2003–2008 рр. частка облігацій у загальному обсязі біржових торгів цінними паперами коливалась у межах 40–58%. Але, в другій половині 2008 р. обсяг первинного розміщення облігацій скоротився у вісім разів, у 2009 році обсяг торгів облігаціями зменшився у 2,5 разу, в тому числі на біржовому ринку — втричі. Основна причина такого стану справ полягає в наступному: так, за даними агентства «Кредит-рейтинг», із понад 100 технічних дефолтів, зафіксованих в Україні з 2006 року, пік (51 дефолт) припав на 2009 рік. Варто додати, що кредитні рейтинги інвесторам не дуже допомогли, оскільки 10% емітентів, які допустили дефолт, мали за Національною рейтинговою шкалою інвестиційний рейтинг, тобто ризик здавався мінімальним [2].

Виявилось, що забезпечення емісії або відсутнє, або недостатнє, що механізми захисту прав та інтересів власників облігацій в Україні практично не врегульовані, що інформація про наявність у емітента проблем публікується недостатньо оперативно для прийняття зважених інвестиційних рішень, що процедури реструктуризації надскладні.

Таким чином, переважна більшість інвестиційних можливостей майбутнього Накопичувального фонду буде пов'язана з надмірними ризиками (ціновими, кредитними, валютними, правовими, ліквідності).

І останнє, якщо стратегічні іноземні інвестори не йдуть у країну, за умови значного обсягу вільних коштів, які функціонують на міжнародних фінансових ринках; якщо протягом 2011 — 2012 рр. намітилася тенденція виходу з країни стратегічних інвесторів, що зайшли раніше, а ті, що ще залишаються практично не створюють нових робочих місць, то

це свідчить про негативний інвестиційний клімат і підвищені політичні, економічні, юридичні ризики. В таких умовах навряд чи варто сподіватися на те, що впровадження II рівня пенсійної системи дасть потужний інвестиційний ресурс саме для ефективного й динамічного економічного розвитку України.

Висновки. В цій статті неможливо охопити весь спектр реально існуючих ризиків, тим більше, що пенсійна система прямо чи опосередковано зачіпає все суспільство і будь-які негативні тенденції, що спостерігаються в суспільстві, так чи інакше відбиваються на її функціонуванні. На наш погляд, однією з головних проблем, що стримує пенсійне реформування (а його необхідність все ж не викликає сумнівів), є тотальна недовіра до владних інституцій України і, як наслідок, — певне протистояння об'єктивно існуюче між народом і владою.

На сьогоднішній день, замість того, щоб спрощувати і покращувати життя основних мас населення країни, бюрократична система управління, навпаки, її ускладнює. Необхідний розворот на 180 градусів усієї державної машини і її реальне функціонування в інтересах основної маси громадян країни. Це ж стосується і пенсійної системи України. Якщо не відновити елементарну довіру до справедливості нині існуючої пенсійної системи, то будь-які спроби впровадження II рівня будуть стикатися з недовірою і гальмуватися.

Для того, щоб підвищити рівень довіри необхідно провести ревізію спеціальних пенсій, які нараховуються за окремими законами та списки №1, №2 пільгового виходу на пенсію. На сьогодні склалася парадоксальна ситуація, коли доходи, що генеруються на шкідливому виробництві, приватизуються, а витрати, пов'язані із достроковим виходом на пенсію, погіршенням здоров'я таких пенсіонерів — соціалізуються.

Розрахунки майбутньої пенсії повинні бути максимально простими, зрозумілими і стабільними по відношенню до часу, а інформація — легкодоступною.

З 01.01.2016 р. розрахунки коефіцієнта заробітної плати, який необхідний для нарахування пенсій, буде проводитися тільки за даними Пенсійного фонду за період з 2001 р. і далі. На наш погляд, було б доцільно, щоб з цієї дати Пенсійний фонд сповіщав майбутніх пенсіонерів про їх офіційні заробітки і перераховані до фонду кошти, а також здійснював оцінку рівня майбутньої пенсії. На початку, це можна робити для осіб передпенсійного віку за 1–3 роки до настання нормативного терміну виходу на пенсію. У подальшому, поступово, такою практикою можна охопити всіх учасників солідарної системи і складати кілька варіантів розрахунків, наприклад, залежно від реального віку виходу на пенсію та страхового стажу.

Такі автоматично одержувані населенням розрахунки будуть сприяти підвищенню інтересу до майбутньої пенсії, зростанню довіри до органів пенсійного забезпечення і подальшому пенсійному реформуванню, в тому числі впровадженню II рівня, пошуку ефективних шляхів мінімізації його ризиків.

На наш погляд, доцільність впровадження II рівня пенсійної системи без відродження хоча б мінімального рівня довіри до I рівня, покращення якості управління та якості функціонування інфраструктури фінансового ринку, викликає валики сумніви.

Література

1. Конституція України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Агентство «Кредит-Рейтинг» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.credit-rating.ua/>
3. Коваль О.П. Перспективи впровадження загальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи в Україні: вплив на економічну безпеку: монографія / О.П. Коваль. — К.: НІСД, 2012. — 240 с.
4. Минфин [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/infl/>
5. Національний банк України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
6. Струк О. Пенсійна реформа: світовий досвід [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~2/2011/02/12/227549>
7. Толуб'як В.С. Ризики системи пенсійного забезпечення [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_upravl/2010_4/30.pdf
8. Щодо запобігання впливу ризиків фінансової нестабільності на пенсійну систему України». Аналітична записка/ НІСД [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/914/>.

Туголуков С.И., канд. екон. наук., доцент кафедри финансов и кредита АТСОТ

Относительно внедрения второго уровня пенсионной системы Украины и риски его функционирования. В статье анализируются риски введения обязательной накопительной пенсионной системы, обосновывается необходимость дальнейшего реформирования существенных аспектов

солидарного уровня и инфраструктуры фондового рынка как необходимых условий для успешного функционирования Накопительного фонда. Дальнейшее реформирование пенсионной системы должно учитывать стратегические ошибки начального этапа трансформации, к которым относится тотальное недоверие к институтам власти, спровоцированных, прежде всего многочисленностью специальных пенсионных законов, сложностью в их понимании и применении, большим разрывом между минимальными и максимальными пенсиями в солидарной системе.

Ключевые слова: пенсионная система, Накопительный фонд, активы накопительной пенсионной системы, финансовые риски, обесценения накоплений, инфляция, реформирование.

Tuholokuv S.I., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Finance and Credit, Academy of Labour, Social Relations and Tourism

To the issue of the second stage implementation of the pension system in Ukraine and the risks of its functioning. The article analyzes the risks of implementation of the mandatory accumulation pension system and justifies the necessity of further reforming of the essential aspects of the solidarity level and stock market infrastructure as the necessary conditions for the successful functioning of the accumulation Fund. Further reform of the pension system should take into account the strategic mistake on the initial stage of transformation, which include total distrust to governmental institutions, triggered primarily by the large number of special pension laws, complexity in their understanding and application, and a large gap between the minimum and maximum pensions in the solidarity system.

Key words: pension system, Accumulation Fund, pension system assets, financial risks, devaluation of savings, inflation, reforming.

УДК 364.6:316.324.7](100)(045)

Чалюк Ю.О.,

аспірант кафедри міжнародного менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Країнові моделі соціалізації економіки

У статті досліджуються теоретичні моделі соціальної політики з точки зору взаємодії державних і ринкових регуляторів соціальних процесів, визначається специфіка їх практичної реалізації при розбудові соціальної сфери розвинутих країн світу. В сучасних умовах дивергенції глобального економічного розвитку особливості моделей соціальних держав визначаються не лише обсягом соціальних видатків, а й їх впливом на життя суспільства. Про ефективність заходів соціальної політики свідчать показники матеріального становища населення та соціально-демографічні індикатори. Крім того, важливими є такі характеристики соціального середовища, як участь населення у суспільному житті та його соціальна згуртованість, відсутність соціальних конфліктів.

Ключові слова: соціальна політика, моделі соціальної політики, державні соціальні стандарти і гарантії, система соціального захисту.

Постановка проблеми. В XXI столітті становлення світу у вигляді спільного простору важко назвати лінійним і прозорим процесом. Чимало країн із добре розвиненим державним соціальним забезпеченням відчують зростаючу безпорадність в умовах глобалізованої світової економіки. Відбуваються радикальні зміни в соціальній сфері тих країн, які раніше належали до так званого «другого світу». Зміни в моделях соціальної політики мають практичне значення, адже держави змушені у черговий раз робити вибір між колективною та індивідуальною відповідальністю за соціальний добробут; між вертикальним чи горизонтальним перерозподілом прибутків; між місцевим, національним чи наднаціональним регулюванням соціальної сфери. У кожній з цих альтернатив можна знайти позитивні та негативні риси, проте для соціальної політики важлива збалансованість її елементів, внутрішня послідовність і логічність моделей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий аналіз моделей соціалізації економіки знайшов своє відображення в роботах зарубіжних вчених Г.Еспінг-Андерсена, Р.Титмуса, Р.Мішри, Р.Уїлдінга, Ф.Уільямса, У.Лоренца. Дослідженню економічних і демографічних передумов розвитку соціальної сфери, її цільових орієнтирів присвячені праці